

**Analýza (jazykově)politického procesu pomocí
teorie jazykového managementu (Language Management Theory)
a teorie koalic aktérů (Advocacy Coalition Framework)**

Marián Sloboda

Katedra středoevropských studií

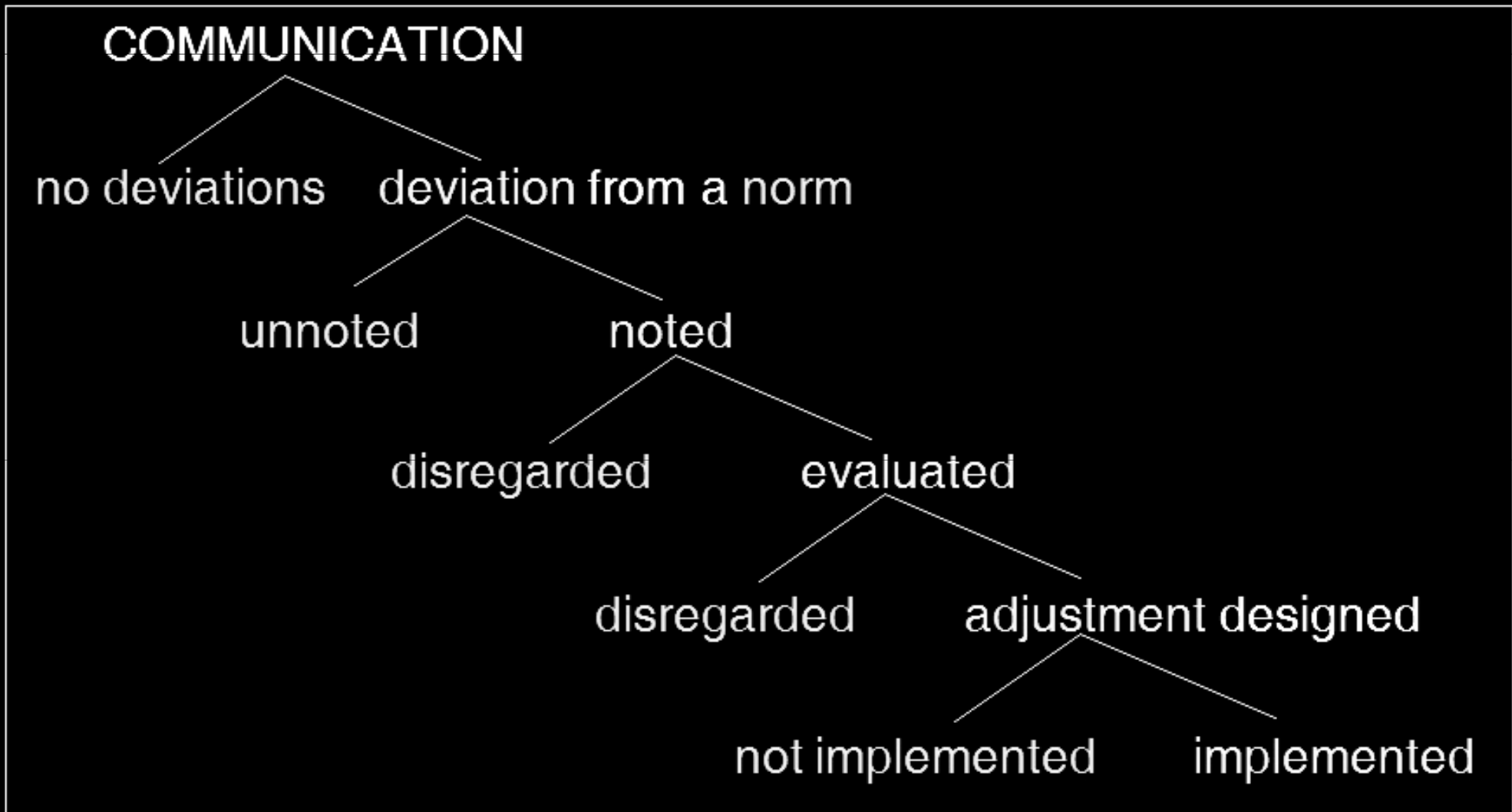
FF UK

Teorie jazykového managementu (Language Management Theory)

- Jiří V. Neustupný a Björn H. Jernudd
- alternativa k teoriím jazykového plánování
70. a 80. let
- jazyková produkce vs. jazykové „manažování“
≈ užívání jazyka vs. chování se k jazyku

Teorie jazykového managementu (managementový proces)

Teorie jazykového managementu (proces a reprocesualizace)

1. *deviation* (odchylka od normy/očekávání)
2. *noting* (povšimnutí/zaregistrování)
3. *evaluation* (hodnocení)
4. *adjustment* (úprava)
5. *implementation* (realizace)

Reprocesualizace (operace aktérů na jednotlivých už uskutečněných fázích procesu):

normalization, de-evaluation, re-evaluation, re-adjustment, re-implementation...

Z diskuse na www.ihorizont.cz:

07.09.2008, 14.40, Tomáš Jedno

dalsi z mnoha...

Vis co Alfredo? My uz jsme to zaplatili! A do haje, ten polsky nerozum a jejich netolarance v souziti je do nebe volajici! Cedule staly pres sto tisíc korun, kdyby byli co k cemu, ti mistni mensinari a meli neco vic v hlave, nez jejich nacionalismus, tak ty penize mohly jit daleko potrebnejsim smerem, nez slouzit tomu aby se "mistni polok" podival a rekl si, ze stojí zrovna na Rynku CSA, nebo jak se to pojejich rekne...

07.09.2008, 14.45, Tomáš Jedno

část 2.

Kdyz chce v nasi zemi zit, at se prizpusobi a podrídi pravidlum! Pokud je to pro jeho polske ego moc, at si tahne odkud prisel... PS: Proti polskemu narodu za hranicemi nemam krivych slov. Toto bylo ale me vyjadreni k problematice napisu a polskeho nacionalismu.

...pokr. z www.ihorizont.cz:

22.07.2009, 17.10, ...

Tak ludzie .... nie rozumiym czymu se Czesi po prostu nie pogodzm z tym ze tu Polocy dycki zyli zyjom a zyc bejom...jo jako Polka se snazym Czechow tolerowac a mom aji fakt kupe kolegow Czechow ale to co tu czytom mnie kupa zaskoczylo....to zech se o Was fakt nie myslala ale glownie ze wiykyszosc ludzi jezdzi na nakupy do Cieszyna (PL) =)

22.07.2009, 18.12, Domin

anonym nebo kdo

No to je od Vás pěkné, že se snažíte čechy tolerovat... nechcete za to snad vyznamenání? Víte milá zlatá, myslím že lidem nevadí, že tady poláci žijí a žít budou protože zde žijí i jiné početné menšiny, jak už někdo níže uváděl například Slováci, dále Řekové či Vietnamci a všichni se snaží udržovat svoje kulturní tradice a nikdo jim v tom nebrání, ale žádná z těchto menšin nevyskakuje takovým stylem jako vyskakují Poláci a to je to co lidem vadí.

Dopisy občanů (Oficiální stránky města Český Těšín, www.tesin.cz):

Proč né jiné menšiny.

Nejsem nějak nacionalisticky smýšlející člověk, jelikož sám pocházím ze smíšené rodiny a do smíšené rodiny jsem se i přiznal. Tím víc mi ale vadí určitá diskriminace menšin v našem městě. Převážně té polské. Všiml jsem si nově instalovaných dvojjazyčných **nápisů** na ulicích, které zesměšňují naše spoluobčany polské národnosti. Mně a ani snad nikomu jinému nedělá problém porozumět polskému jazyku a pokud vím ani polsky mluvícím občanům nedělá problém dorozumět se česky. Nechápu tedy proč někde vidím na ceduli nápis Bezručova a pod ním Bezruč. Polsky mluvící spoluobčany to staví do role negramotných lidí, kteří dosud v našem městě jen bloudili a vlastně nevěděli ani kde bydlí. V tomto případě účel dvojjazyčných nápisu plní jen roli jakéhosi naplnění ješitného národního komplexu, který snad uspokojí jen méně inteligentní lidi, mající pocit malého vítězství v nějakém neexistujícím boji. Je mi 29 let a mezi mé kamarády a členy rodiny patří mnoho Poláků, se kterými jsem nikdy neprobíral žádné národní otázky. Tohle je minulost našich dědů. V době kdy se dnes snažíme, a měli bychom se snažit, zapomínat na rozdíly, abychom vytvořili jednotný národ evropský, který by se od odlišných skupin navzájem učil, což se zde v Českém Těšíně dařilo doposud skvěle, by měla jít stranou jakákoliv snaha dokazovat si ješitnými činy svou odlišnost. V mých žilách koluje krev česká, slovenská a u potomků i polská. Kdo tedy vlastně jsem. Jsem člověk s českým státním občanstvím z kraje slezského mající za vlastní řeč češtinu, polštinu i slovenštinu. Ještě jsem zde nepotkal jediného občana s polskou národností, který by mi sdělil, že je pro svou národnost nějak diskriminován. Je zde vidět, že v tomto městě, kde žije obrovský počet občanů slovenské národnosti, mnoho občanů německé, řecké, vietnamské a jugoslávské národnosti, se nachází skupina s národnostním komplexem, která potřebuje mít pod nápisem českým, znějícím naprosto stejně nápis polský. V tomto případě jsem pro rovnost všech národností a pokud zde v Českém Těšíně je 10 % menšina občanů slovenské národnosti, či jiné, žádám o vyvěšení názvu ulic i v jejich rodném jazyce. Příště by nebylo špatné udělat nějaké referendum, aby se mohli vyjádřit i ti občané kterých se to týká a mají na to odlišný názor. Navíc uspokojení ješitnosti jedné strany rozbouří ješitnost strany druhé a konflikty budou na světě. Pak budou argumenty o radikálních incidentech a nesnášenlivosti pravdivé, protože pomalu vzniknou. O tom je celá historie. Jsme opravdu malé národy, (pro nechápavé, nemyšleno počtem lidí ve světě, ale činy, kterými je za velké považuje zbytek světa) které se budou pořád hašteřit a kterým se za to ostatní budou smát.

Odpovídá: Mašková Jana

Česká republika ratifikovala Evropskou chartu regionálních či menšinových jazyků, a tím se zavázala chránit a podporovat užívání historických regionálních či menšinových jazyků v osobním i veřejném životě.

Implementace Charty (především zavedení dvojjazyčných místních názvů) se uplatňuje ve shodě s platnou českou legislativou - zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších

Bronisław Walicki („Dvojazyčně na ulicích,” *Horizont*, 19. 9. 2006, s. 6):

Dvojazyčné názvy ulic mají ukazovat návštěvníkům, že náš region se od jiných regionů v ČR něčím liší, je bohatší. Nežijí zde jenom Češi. Polské jazykové menšiny mají připomínat, že si jich česká většina váží. [...] Nejde zde tedy jen o požadavek polské menšiny – jde o evropský trend, o požadavek Rady Evropy vyjádřený v Evropské chartě regionálních či menšinových jazyků. Již v Preambuli Charta zdůrazňuje hodnotu vzájemného působení kultur a jazykové rozmanitosti, která si zaslouží ochranu. [...] Těšínsko netvoří jediný region Evropy, ve kterém po první světové válce nebyla uplatněna zásada etnického rozhraničení území. Podobných regionů je v Evropě na čtyřicet.

Zygmunt Stopa, představitel Polského kulturně-osvětového svazu
(*Gazeta Codzienna*):

Polské nápisy jsou dokladem naší existence na této zemi. Potvrzení toho, že jsme uznáni za autochtony. Jsou také důkazem pro příchozí, že jsme zde byli a jsme.

Polskie napisy to dokument naszej bytności na tej ziemi. Potwierdzenie tego, że jesteśmy uznani za autochtonów. Jest to też świadectwo dla przyjezdnych, że tu byliśmy i jesteśmy.

(Ludwin, E.: Czeskie dworce po polsku! *Gazeta Codzienna*, 15. 10. 2008, <http://gazetacodzienna.pl>)

Zápis z jednání Rady vlády pro národnostní menšiny dne 16. února 2010:

Ad 6 - Dvojjazyčné názvy na Těšínsku

M. Kocáb upozornil na to, že v poslední době se vyostřuje situace ohledně dvojjazyčných česko-polských nápisů v oblasti Těšínského Slezska, které zde byly ve větší míře zřizovány od vstupu v platnost Evropské charty regionálních či menšinových jazyků v roce 2007. Od té doby došlo na řadě míst k ničení polských částí těchto nápisů. Situaci se pokusil ovlivnit apelem na obyvatele Těšínského Slezska formou otevřeného dopisu v regionálních médiích počátkem t.r. Média na výzvu reagovala kladně, stejně jako většina ohlasů veřejnosti. Problematické odcizování a poškozování dvojjazyčných nápisů věnuje značnou pozornost také Krajské ředitelství policie Moravskoslezského kraje, včetně kriminální policie a vyšetřování. Problému se ostatně věnoval i prezident Václav Klaus při své nedávné návštěvě Ostravy. Bude věnovat těmto problémům pozornost při své návštěvě Těšínského Slezska koncem tohoto týdne. Osobně to považuje spíše za projev vandalství. O Klípa vyjádřil poněkud odlišný názor, podle toho, jak situaci sleduje, nelze označit za pouhé vandalství to, že na některých místech krátce po instalaci jsou pouze polské části nápisů stále ničeny. Jeho názor podpořil W. Niedoba. M. Kocáb k tomu uvedl, že v regionu je určité napětí, ale není to masový jev všude.

M. Slaný informoval, že při své návštěvě regionu prezident jednal s Poláky podstatně déle, než měl v plánu původně. Jev hodnotí jako excesy jedinců, jinak žádné hromadné napětí v regionu cítit není, vztahy vesměs všichni hodnotili jako vynikající.

O. Klípa k tomu uvedl, že ze strany policie by očekával razantnější postup. Ministerstvo vnitra se k věci vyjádřilo, první náměstek ministra ujistil, že záležitost monitorují i kriminalisté. Přestože jde zřejmě jen o velmi nízké procento obyvatel, je nutno se tím co nejrychleji zabývat.

Jazykový management (shrnutí)

- 2 velké navazující managementové procesy :
  1. management absence polských nápisů v krajině
  2. management přítomnosti nově instalovaných polských nápisů
- očekávání (zastánců vs. odpůrců)

The Polish ethnic minority has the right to express its autochthonous presence in the region through public signage.

Bilingual signage in minority languages is normal in the traditionally bilingual regions of Europe.

Public signage in the Czech Republic should only appear in Czech.

The Polish ethnic minority should not claim benefits as useless and costly as signs in Polish.

The Polish ethnic minority should not emphasize its presence in the town.

The Polish ethnic minority should behave as any other minority in Czechia.

Jazykový management (shrnutí)

- hodnocení (srov. úryvky)
- úpravy
- realizace (u 1. procesu realizováno v celém regionu s výjimkou Třince a některých železničních stanic, u 2. procesu „jen“ krádeže a poškozování některých)

Mikro > makro

Macro-Micro Linkages and the Role of Mechanisms in Social Stratification Research*

ARNOŠT VESELÝ**

Centre for Social and Economic Strategies, Charles University, Prague

MICHAEL L. SMITH**

Institute of Sociology, Academy of Sciences of the Czech Republic, Prague

Abstract: This article explores the role of theory-building in social stratification research, a sub-field of sociology whose theoretical development has not kept pace with methodological, statistical, and empirical advancements. In particular, the article proposes a new conceptual framework based on social mechanisms and the multileveled nature of the stratification process. Conceptual frameworks, which map out general principles of social organisation and social processes, are useful in guiding researchers' choice of methods and research design. The authors argue that the identification of social mechanisms needs to be a core aspect of sociological explanation, and thus integrated into the conceptual frameworks researchers use. They apply social mechanisms to a conception of social change involving micro-to-macro linkages. The resulting conceptual framework is then applied to stratification research, where the authors observe that the micro-to-macro linkage is one of the least explored, and also one of the most promising, areas of future research, particularly for areas of the world undergoing rapid social transformation.

Keywords: Social stratification research, stratification processes, social mechanisms, macro-micro linkages

Sociologický časopis/Czech Sociological Review, 2008, Vol. 44, No. 3: 491–509

add the supranational level as well, which includes supranational institutions and global forces (e.g. Klein, Dansereau and Hall [1994]).

Distinguishing between more than two levels (micro and macro) has profound positive consequences for theory-building. Adding new levels to our conceptual framework allows us to avoid black box theorising (i.e. to leave the macro phenomena unexplained), but also to avoid the unrealistic assumption that higher-level phenomena are directly influenced and caused by individuals. For instance, as was demonstrated by Sabatier and his colleagues [Sabatier 1988; Jenkins-Smith and Sabatier 1994], changes in public policies are best explained by focusing upon changes in beliefs in coalitions of actors, and not individuals. By this we can explain changes in the global properties of collectivities (such as reductions in taxes, restrictions on higher education enrolment, etc.), and also see how the analytical, structural and global properties of collectivities are created by different processes.

By emphasising that there are multiple, overlapping levels and dimensions

Teorie koalic aktérů (Advocacy Coalition Framework)

Doplňuje LMT o model koordinovaných aktérů a jejich politických zdrojů při dosahování politické změny

Paul Sabatier a kol. od 80. let

Základní pojmy

- *policy subsystem* (vlastní organizace a právní předpisy)
- *advocacy coalition:*
  - a set of people from various governmental and private organizations who both share a set of normative and causal beliefs and engage in a nontrivial degree of coordinated activity over time*
- *policy core beliefs:*
  - coalition's normative commitments and causal perceptions pertaining to the entire policy subsystem*

Teorie koalic aktérů (Advocacy Coalition Framework)

Co koalice (ne)mají/(ne)kontrolují:

- *political venues* (referenda, volby, parlamentní debaty, jednání obecní rady...)
- *political resources*
  - přístup k formální autoritě
  - finanční zdroje
  - informace
  - veřejné mínění
  - mobilizovatelné skupiny
  - schopné vedení

Teorie koalic aktérů (Advocacy Coalition Framework)

- *paths to policy change*
  1. external events (disaster, decision in another policy subsystem, např. rozhodnutí Českých drah o modernizaci nádraží usnadnilo implementaci bilingvních nápisů na nádražích...)
  2. internal shocks
  3. negotiated agreements
  4. policy-oriented learning (např. cesty představitelů polských menšinových organizací do jiných bilingvních regionů Evropy, kde načerpali inspiraci i pro bilingvní nápisy)

Těšínsko

(koalice aktérů)

- přítomnost široké koalice zastánců (od místní úrovně po národní až Evropskou – přes monitoring Rady Evropy)
- **ale absence** koalice odpůrců – proč?
- nedostatek předchozí organizační struktury pro odpůrce
- absence kontroly politických venues a zdrojů (resources):

Resources	Advocates	Opponents
formal authority	XX, later XXX	XX, later X
financial resources	0, later XX	X?
information	XXX	0
public opinion	X	XXX
mobilizable troops	X	X?
skilful leadership	XX	0
Policy-oriented learning	XX	0

Jak lze ACF taky použít: Komparace lokalit 1

Komparace lokalit 2

	Wales (UK)	Těšín Region (CZ)	Békéscsaba (HU)	Pula (HR)
Policy goal	addition of Welsh	addition of Polish	addition of Slovak	addition of Italian
Policy subsystem	language policy	ethnic minority policy	ethnic minority policy	ethnic minority policy
Discourses/Policy core beliefs	FOR: - Equality of languages - Welsh is the native language of Wales	FOR: - European standards - Law obedience (minority rights) - Respect towards autochthonous minorities	FOR: - Slovak history of the town/population - European standards	FOR: - Istria is bilingual - Italian minority has the right to public signage in Italian
	AGAINST: - Readability of road signs	AGAINST: - Local Poles understand Czech - Wasting of financial resources -Czech Republic as a nation-state -- Polish minority should not stand out	AGAINST: - Local Slovaks communicate in Hungarian - Few tourists - Hungary to the Hungarians (Jobbik)	AGAINST: - very weak
External events	- Devolution	- Regime change - Council of Europe treaties - EU-accession - Decision in railway transport subsystem	- Regime change - Council of Europe treaties - EU-accession	- Independence (1991) (recognition requirements)
Policy-oriented learning	XXX	XX	X	?

Komparace lokalit 3

	South Wales (UK)		Těšín Region (CZ)		Békéscsaba (HU)		Pula (HR)	
	<i>Advocates</i>	<i>Opponents</i>	<i>Advocates</i>	<i>Opponents</i>	<i>Advocates</i>	<i>Opponents</i>	<i>Advocates</i>	<i>Opponents</i>
formal authority	XXX	?	XX, later XXX	XX, later X	XX	X	XXX	0
financial resources	XXX	?	0, later XX	X?	XX	?	XX	?
information	XXX	?	XXX	0	XX?	?	XXX	?
public opinion	XXX	X?	X	XXX	X	0?	0?	0
mobilizable troops	XX	?	X	X?	X	X	XXX	?
skilful leadership	XXX	0	XX	0	X	X	XX	0

ACF + LMT

- teoretický zisk: zjištění distribuce LM procesu (a jeho reprocessualizací) mezi určité aktéry disponujícími určitými zdroji jednání
- průsečík ACF a LMT: policy core beliefs (ACF) a normative expectations, tj. future-oriented beliefs (LMT)
- zjištěna: signifikance **diskurzů** (chybějících v ACF i LMT) pro nezformování koalice odpůrců i přes jejich synergické jednání

*Discourses are resources for representation, knowledges about some aspect of reality which can be drawn upon when that aspect of reality has to be represented. There may be several discourses about a given aspect of reality, making sense of it in different ways, including and excluding different things, and serving different interests. Any given discourse may be realized by different genres and different combinations of semiotic resources. Discourses combine two kinds of elements, representations of social practices and evaluations of, purposes for, and legitimations of these social practices (van Leeuwen, 2005, *Introducing Social Semiotics*)*

- => integrace diskurzů do ACF jednak jako **sociálních (existenčních) forem** beliefs, jednak jako **nástrojů (resources)** politického jednání (viz např. strategické zarámčování jednání zastánců nápisů do diskurzu Rady Evropy místo do diskurzu odvolávajícího se na dobu socialismu – „dřív nápis byly“)

Kolektivní paměť

- *tu Polocy dycki zyli*
- *Těšínsko netvoří jediný region Evropy, ve kterém po první světové válce nebyla uplatněna zásada etnického rozhraničení území.*
- *L. Vrchovský: Těšínsko – vzpomínky varují (vrchovsky.blogy.novinky.cz, 5. 9. 2007):*
  - *...v srpnu letošního roku zatím neznámí vandalové nepřestříkali dvojjazyčný nápis na autobusové zastávce v Albrechticích u Českého Těšína. Radikálnější příslušníci polské národnostní menšiny se ozvali: Vidíte, tady je důkaz útlaku Poláků ze strany Čechů! S jistou pravděpodobností lze říci, že tento incident je dílem několika jednotlivců slabého ducha. V každém případě však varuje. Minulost, ve které docházelo ke střetům mezi obyvateli polské, české, a před odsunem po 2. světové válce i německé národnosti, je stále živá.*

Kolektivní paměť

- *tady poláci [chybí: „zyli“, viz předch. snímek] žijí a žít budou protože zde žijí i jiné početné menšiny, jak už někdo níže uváděl například Slováci, dále **Řekové** či **Vietnamci***
- *Pokud je to pro jeho polske ego moc, at si tahne **odkud prisel***

Kolektivní paměť

- Diskuse pod článkem *Těšínsko – vzpomínky varují* (viz předchozí snímek) (vrchovsky.blogy.novinky.cz)
  - *jakub, 5.9.2007: to je nahoda, bydlim v tesine a jsem Polak. Presto si myslim ze tech 300 litru co do tech napisu vrazi by se mohlo investovat mnohem lepe. na druhou stranu chapu jine polaky a svazy, ala PZKO, ze proste tesinske slezsko je prakticky polske.*
  - *pgjed, 5.9.2007: Milý Jakube. Rád bych poopravil tvé neznalosti. Historicky nemělo těšínsko s polskem nikdy nic společného. Vždy patřilo do Slezska a Slezsko je jednou ze zemí koruny české.*
- Tomáš Poláček: *Záhadná bitva o Těšínsko* (Magazín DNES, 26. 2. 2010):
  - *Děkuju oněm zoufalcům, kteří ničí cedule s polskými názvy měst a vesnic na Těšínsku. Donutili mě, abych se začal doučovat dějepis. Přijíždím do kraje pod Beskydami, kde žije na čtyřicet tisíc Poláků s českými občankami, a zajímá mě: Je to jenom mediální bublina, anebo se tu odehrává jakási nenápadná, tichá válka? A odehrává-li se, kde má své kořeny? Toulám se Těšínskem a proklínám dávné dějepisy – proč nám o historii zdejšího kraje nevyprávěli?*

Závěr: LMT, ACF a kolektivní paměť v procesu politické (*policy*) změny

Diskurzy...

- 1) vnášející historickou paměť a diskurzy se tomuto vzpomínání vyhýbající v procesu jazykověpolitické změny na českém Těšínsku (nebo kdekoliv jinde)
- 2) jako zdroje politického jednání skupin aktérů (ACF)
- 3) a jako zdroje realizace jednotlivých managementových fází těmito aktéry (LMT).